

N:o 155.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående upplåtelse till landtförsvaret af förra landshöfdingebostället Rydhof n:o 1 i Jönköpings län; gifven Stockholms slott den 22 mars 1907.

Under återopande af bilagda utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen medgifva, att, under förutsättning att staden Jönköping varder bestämd såsom förläggningsort för Jönköpings regemente, förra landshöfdingebostället 2¹/₄ mantal Rydhof n:o 1 jämte lägenheten Uppsalahalsen i Jönköpings län, med undantag af torpet Holmen och vattenrätten i Munksjön, i den mån denna rätt kan i anledning af Jönköpings stads ansökning varda till staden upplåten, må den 14 mars 1908 öfverlämnas till landtförsvaret för att begagnas till öfningsfält m. m. för nämnda regemente och Smålands artilleriregemente.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom.

GUSTAF.

Lars Tingsten.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott den 22 mars 1907.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Efter gemensam beredning inom landtförsvars- och jordbruksdepartementen anförde chefen för landtförsvarsdepartementet, statsrådet Tingsten:

»Uti en af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län insänd underdånig skrifvelse af den 21 december 1904 hafva stadsfullmäktige i Jönköping anhållit, att Jönköpings regementes blifvande kasern-etablissemang måtte förläggas å kronodomänen Rydhof eller å annan i eller invid Jönköping belägen plats.

I anledning häraf anmodade arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet, enligt hvad arméförvaltningen i underdånig skrifvelse den 4 juni 1906 meddelat, domänstyrelsen att låta anstå med möjligen på-

tänkta åtgärder för utarrendering af nämnda egendom efter då löpande arrendetidens slut den 14 mars 1907, och syntes det arméförvaltningen, med hänsyn till förläggningsfrågans dåvarande ståndpunkt, att den underdåniga framställningen icke då borde föranleda vidare åtgärd.

Den af Kungl. Maj:t den 20 juli 1906 förordnade kommission med uppdrag att utreda och föreslå, hvilka förläggningssorter i såväl militäriskt som ekonomiskt och socialt afseende kunde vara lämpligast för de till Andra arméfördelningen hörande infanteriregementena har i underdånigt betänkande den 10 oktober 1906, efter verkställd jämförelse mellan Jönköping och Skillingaryd såsom förläggningssort för Jönköpings regemente, enhälligt därtill föreslagit Jönköping under förutsättning, att kronoegendomen Rydhof öfverlättes till landtförsvaret för att användas till kaserntomt och öfningsfält.

I fråga härom har kommissionen anfört, bland annat, att, om till nämnda egendom, som enligt kommissionens åsikt i sin helhet, med undantag af det till Jönköpings stad försålda torpet Holmen, borde för ändamålet upplåtas, lades det förut från egendomen afsöndrade artilleri-exercisfältet, 45,6 hektar, erhöles en sammanlagd areal af 423,345 hektar, hvilken, äfven med afdrag af tomt för regementets kasernetablissemang, blefve tillräcklig, men också välbehöflig såsom öfningsfält för två regementen. Därför borde ej, såsom ifrågasatts vid arrendevärdering af egendomen, några andra torp än det förutnämnda Holmen undantagas. Terrängen vore tillräckligt omväxlande och kunde genom borttagande af en del skog göras ännu fördelaktigare för öfningars bedrifvande. Genom sammanslagningen af det för infanteriregementet afsedda och Smålands artilleriregementes nuvarande öfningsfält vunnes den stora fördelen, att jämväl artilleriregementet, som hittills haft ett otillfredsställande öfningsfält, erhöles en tillräcklig terräng för sina öfningar närmast omkring etablissemanget. Genom Jönköpings regementes förläggning till Jönköping vunnes ock en betydelsefull fördel genom de samöfningar, som under hela utbildningsåret kunde företagas mellan detta regemente och artilleriregementet. Till skjutbana hade Jönköpings stad erbjudit ett område om 27,6 hektar på ett afstånd af omkring 1,5 km. från kaserntomten, och skjutningar kunde där utföras å 800 meter. Äfven fältskjutningar kunde försiggå å denna bana samt å öfningsfältet; och för sådana skjutningar i större förband vore Skillingaryds skjutfält att tillgå.

Såsom plats för kasernetablissemang hade föreslagits den plåtå, på hvilken Rydhofs åbyggnader ligga. Etablissemanget finge här ett förmånligt läge. Byggnadsplatsen vore jämn och hade god grund, hvadan

grundgräfnings- och planeringsarbetena blefve billiga. De å Rydhof befintliga byggnaderna vore, med undantag af ladugården, af obetydligt värde.

I underdåniga skrivelser den 19 november 1906 af chefen för Andra arméfördelningen och den 7 december 1906 af chefen för generalstaben tillstyrkes kommissionens förslag till förläggningssort för ifrågasvarande regemente.

Jämväl arméförvaltningen har i underdånigt utlåtande den 17 januari 1907 till alla delar biträdt kommissionens förslag och därjämte hemställt, dels att arméförvaltningen måtte erhålla nådigt bemyndigande att sluta aftal med Jönköpings stad enligt dess anbud i fråga om upplåtelse af mark för skjutbana, hvilket anbud jämväl innefattar förbindelse för staden att till kaserntomten utan kostnad för kronan framdraga gas-, vatten- och afloppsledningar, och medgifvande för regementet att utan ersättning anställa militärofvingar å all staden tillhörig, till enskild person ej upplåten betesmark och annan utmark m. m., dels ock att nådig proposition måtte till Riksdagen aflåtas om öfverlämnande till landtförsvaret af ifrågasvarande kronoegendom vid arrendetidens utgång den 14 mars 1907.

Öfver kasernbyggnadskommissionens och arméförvaltningens hemställen i sistberörda afseende har domänstyrelsen den 8 innevarande mars afgifvit underdånigt utlåtande och därmed öfverlämnat infordrade yttranden af domänintendenten och Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län. Med tillkännagifvande, att ifrågasvarande kronoegendom numera utarrenderats till den 14 mars 1908, men att, med hänsyn till förslaget om egendomens användande för Jönköpings regementes förläggning, arrendatorn tillförbundits att mot ersättning afstå egendomen tillhörig mark m. m., i händelse sådant under arrendetiden erfordrades för allmänt behof, hafva domänintendenten och Kungl. Maj:ts befallningshafvande förmält sig icke hafva något att erinra mot egendomens öfverlämnande till landtförsvaret, hvilket dock ej torde böra ske förr än vid nämnda arrendetids utgång, hvarjämte de hemställt, att från upplåtelsen måtte undantagas rätt till vattnet i Munksjön, därest och i den mån staden Jönköpings på pröfning beroende ansökan om förvärfvande af denna rätt vunne bifall. Med erkännande af omförmälda villkor har arrendatorn af egendomen, hvilken jämväl yttrat sig i ärendet, uttalat sin önskan, att upplåtelsen till regementet måtte uppskjutas till den 14 mars 1908.

För egen del har domänstyrelsen anfört, att, sedan hela kronoegendomen 3 mantal Rydhof n:r 1 med lägenheten Uppsalahalsen genom kontrakt den 11 juni 1886 utarrenderats på 20 år till den 14 mars 1907

mot ett årligt arrende af 6,500 kronor, ett område om 45,6 hektar af egendomen, på grund af föreskrift i nådigt bref den 29 januari 1895, afträds till disposition af arméförvaltningen för att användas till exercisfält för det i Jönköping förlagda artilleriregementet, därvid med arrendatorn öfverenskommit, att han från afträdesdagen den 14 mars sistnämnda år skulle erhålla afkortning å det årliga arrendet med 2,700 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 16 juni 1896 hade det frånskilda området åsatts $\frac{3}{4}$ mantal och egendomens återstående del $2\frac{1}{4}$ mantal. Vidare hade enligt nådigt bref den 6 maj 1898 medgifvits, att ett område om 49 hektar 96,5 ar, omfattande förut omförmälda torpet Holmen och å en i nämnda nådiga bref omförmäld karta liksom å en af förste landtmätaren i Jönköpings län år 1903 upprättad karta betecknad med ägofigurerna n:ris 75—141, finge af staden Jönköping förvärfvas mot köpeskilling, som skulle bestämmas i den ordning, som i nådiga förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866 stadgades, med tillträdesrätt för staden vid arrendetidens utgång den 14 mars 1907 eller dessförinnan efter öfverenskommelse med arrendatorn. Återstående del af egendomen, med undantag af vattenrätten i Munksjön, hade af domänstyrelsen efter skriftväxling med arméförvaltningen utarrenderats på ett år till den 14 mars 1908 mot en afgift af 5,000 kronor, därvid bestämts, förutom hvad förut omförmälts i fråga om arrendatorns skyldighet att vid behof för kronan afträda mark, att arrendatorn ägde försälja visst foder, hvilken bestämmelse föranledts däraf, att ladugårdsbyggnaden å hufvudgården den 9 februari innevarande år nedbrunnit.

Den sålunda fortfarande utarrenderade delen af egendomen innehöle enligt sistnämnda karta med beskrifning 377 hektar 74,5 ar, däraf 3 hektar 9,4 ar tomter, 136 hektar 90 ar åker och trädgård, 27 hektar 44,4 ar äng, 177 hektar 9,8 ar betes- och skogsmark samt 33 hektar 20,9 ar impedimenter. Kronans åbyggnader vid egendomen, den nedbrunna ladugårdsbyggnaden inberäknad, vore brandförsäkrade för 52,020 kronor. Vid arrendeuppskattning år 1904 hade förrättningsmännen, som, med hänsyn därtill att egendomen antoges komma att tagas i anspråk för Jönköpings regemente, föreslagit arrendetiden till allenast 5 år, åsatt densamma ett arrendevärde af 6,700 kronor, hvilket belopp emellertid borde nedsättas till 5,000 kronor, därest fyra i egendomens utkanter belägna torp, hvilka syntes kunna fränsäljas egendomen oberoende af den ifrågasatta regementsförläggningen, ej komme att ingå i arrendet.

Från domänstyrelsens sida vore ej något att erinra mot ifrågavarande egendoms öfverlämnande till landtförsvaret, därest densamma i sin helhet för det angifna ändamålet erfordrades, men ansåge styrelsen, i likhet med domänintendenten och Kungl. Maj:ts befallningshafvande, upplåtelsen ej, utom efter öfverenskommelse med arrendatorn, kunna ske förrän den 14 mars 1908. Beträffande egendomens vattenrätt i Munksjön, om hvars inköpande staden Jönköping gjort underdånig framställning, som för närvarande vore utställd till vederbörande myndigheters yttrande, instämde styrelsen i hvad Kungl. Maj:ts befallningshafvande ifrågasatt.

Öfverlämnandet af ifrågavarande kronoegendom till landtförsvaret förutsätter, att — såsom Andra arméfördelningens kasernbyggnadskommission föreslagit — staden Jönköping bestämmes såsom förläggningssort för Jönköpings regemente. Detta förslag har, såsom förut nämnts, förordats af de uti ärendet hörda militära myndigheterna, nämligen chefen för Andra arméfördelningen och chefen för generalstabens, äfvensom af arméförvaltningen. Mot detsamma synes mig intet vara att erinra. Därigenom blifver frågan om nämnda regementes förläggning löst på ett så tillfredsställande sätt, som förhållandena medgifva, på samma gång som Småland artilleriregementes öfningsfält erhåller en välbehöfelig utvidgning. Jag är sålunda af den meningen, att hela kronoegendomen Rydhof, med undantag endast af det därifrån försälda torpet Holmen, bör för ifrågavarande regemente och tillika för ökning af Smålands artilleriregementes öfningsplats upplåtas.

Med förläggningsfrågans slutliga afgörande torde dock liksom med pröfning af staden Jönköpings anbud om upplåtelse af mark m. m. för skjutbana få anstå, till dess Riksdagens beslut angående dispositionen af omförmälda kronoegendom föreligger.

Tillträdestiden för landtförsvaret läser icke kunna bestämmas tidigare än till den 14 mars 1908. Skulle kronan för påbörjande af kasernbyggnadsarbetet dessförinnan behöfva komma i besittning af någon del af den härför afsedda mark, är tillfälle därtill beredt genom omförmälda, i arrendekontraktet intagna villkor. Möjligheten häraf torde ock hafva underlättats därigenom, att den, enligt kommissionens åsikt, värdefullaste byggnaden å den för etablissemanget afsedda plats numera ej finnes.

Beträffande egendomens vattenrätt i Munksjön instämmer jag i hvad myndigheterna härom föreslagit.

På grund af hvad jag anført, får jag hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att, under förutsättning att staden Jönköping varder bestämd såsom förläggningssort för Jönköpings regemente, förra landshöfdingebostället 2 ¹/₄ mantal Rydhof n:o 1 jämte lägenheten Uppsalahalsen i Jönköpings län, med undantag af torpet Holmen och vattenrätten i Munksjön, i den mån denna rätt kan i anledning af Jönköpings stads ansökning varda till staden upplåten, må den 14 mars 1908 öfverlämnas till landtförsvaret för att begagnas till öfningsfält m. m. för nämnda regemente och Smålands artilleriregemente.»

Till denna departementschefens hemställan, hvori statsrådets öfriga ledamöter instämde, täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna nådigt bifall; och skulle proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

F. Lagerfelt.